

Світлана ГАРНА,

проректор з інноваційної та методичної роботи

Донецького ОІППО, кандидат педагогічних наук

ПРОФЕСІЙНІ СПІЛЬНОТИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ – ЗАПОРУКА ПОБУДОВИ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ДОНЕЧЧИНИ

Сучасна освітня реформа ґрунтується на принципах інновацій та вдосконалення, що знаходить своє відображення в запровадженні нових підходів до безперервного професійного розвитку (далі – БПР) педагогічних працівників. Такі підходи охоплюють низку ключових напрямів: демонополізацію ринку підвищення кваліфікації; упровадження супервізії; уведення педагогічної інтернатури, яка дасть змогу молодим фахівцям здобути практичний досвід роботи під керівництвом досвідчених педагогів; створення центрів професійного розвитку педагогічних працівників, які надають комплексні послуги з БПР, зокрема методичну підтримку, підвищення кваліфікації, консультації та супервізію.

Нові підходи до БПР не лише розширюють доступ педагогів до якісних освітніх послуг, а й змінюють саму суть професійного розвитку. Провідними стають принципи спільного пошуку рішень, обміну досвідом та взаємонавчання за принципом «рівний рівному», що сприяє кращому засвоєнню знань та навичок, а також розвитку професійної компетентності педагогів. Ці принципи знайшли своє відображення і в оновленому законодавстві про освіту, яке чітко окреслило пріоритетні напрями та механізми БПР педагогічних працівників. Зокрема, у Законі України «Про освіту» визначено основні принципи та напрями БПР педагогічних працівників, а також встановлено гарантії їхнього права на БПР [4].

У новому Професійному стандарті вчителя (2020), який слугує орієнтиром для самооцінки та планування професійного зростання педагогів, функція «безперервний професійний розвиток» посідає ключове місце серед п'яти трудових функцій. Ця функція тісно пов'язана з такою професійною компетентністю, як здатність до навчання впродовж життя [3]. Зміст цієї компетентності в Професійному стандарті розкривається через уміння визначати умови й ресурси для професійного розвитку протягом життя та взаємодію з іншими вчителями на засадах партнерства й підтримки (у межах наставництва, супервізії тощо).

Знання та навички, здобуті під час безперервної професійної освіти, є цінним ресурсом, але вони не замінять живого спілкування та обміну досвідом з колегами. Сьогодні платформою для взаємодії, підтримки та спільного пошуку рішень стають *професійні спільноти вчителів*.

У Положенні про центр професійного розвитку педагогічних працівників (2020) окреслено, що «**професійна спільнота педагогічних працівників** – це товариство (об'єднання, група) педагогічних працівників, які об'єднані спільними інтересами за родом їх професійної (трудової) діяльності» [1] (підкреслення наше. – С. Г.).

Професійні спільноти дають можливість учителям ділитися своїми знаннями, досвідом та ідеями; співпрацювати у вирішенні спільних проблем та знаходити нові підходи до навчання; ознайомлюватися з новітніми тенденціями в освіті та брати участь у професійних заходах. Професійні спільноти є платформою для ознайомлення з кращими практиками викладання та інноваційними методиками навчання; створюють атмосферу для творчості та експериментів. Педагоги, які є членами професійних спільнот, відчувають себе частиною команди, отримують підтримку та натхнення від своїх колег, що мотивує їх до постійного самовдосконалення та розвитку.

Н. Кипиченко, О. Федоренко виокремлюють такі принципи, необхідні для успішної та плідної роботи освітян у професійних спільнотах:

- *висхідний підхід*, який передбачає створення професійних спільнот за ініціативою педагогів;
- *вмотивованість освітян*, які самостійно вирішують: бути учасником / учасницею професійної спільноти чи ні;
- *горизонтальні зв'язки*, які вкорінюють партнерство та співпрацю на рівних;
- *залученість* кожного учасника до розроблення та ухвалення рішень, що визначають діяльність професійної спільноти [2, с. 23].

На думку авторів путівника для консультантів центрів професійного розвитку педагогічних працівників, запропонований перелік принципів не є повним чи безапеляційним: «Йдеться про необхідний мінімум, який забезпечує зацікавленість, обмін досвідом, інформаційну та психологічну підтримку, стане запобіжником професійного вигорання та допоможе педагогам переосмислити власні цінності, асимілювати їх із цінностями Нової української школи задля формування самостійних та ініціативних громадян, здатних ухвалювати рішення і розв'язувати проблеми» [2, с. 24].

Участь педагогів у професійних спільнотах добровільна. Спілкування в спільноті ґрунтується на доброчесності, толерантності, взаємодопомозі та активній взаємодії.

Універсального рецепта, як працювати в спільноті та координувати діяльність освітян, немає. Проте є правило, яке необхідно пам'ятати організаторові та керівникові спільноти, – «не створювати вертикальних зв'язків, а розвивати горизонтальний демократичний простір, у якому всі рівні» [2, с. 27].

Зауважимо, що не кожна група педагогів є професійною спільнотою. Аби група стала спільнотою, необхідно:

- **спільне бачення та чітка місія:** члени спільноти повинні мати чітке уявлення про те, чого вони хочуть досягти разом, і яку мету вони ставлять перед собою;
- **спільні правила, цінності та цілі:** спільнота має ґрунтуватися на спільних цінностях та принципах, які об'єднують її членів. Ці цінності та принципи мають бути чітко сформульовані й відомі всім членам спільноти;
- **планування та фокус на професійному розвитку:** спільнота повинна мати чіткий план дій, який передбачає спільне навчання, розвиток навичок та обмін досвідом;
- **рефлексія та самоаналіз:** учасники спільноти мають регулярно оцінювати свою діяльність, аналізувати результати та вносити необхідні корективи.

Тільки за наявності цих ключових характеристик група може стати справжньою професійною спільнотою, що сприятиме професійному зростанню та розвитку педагогів, а також покращенню якості освіти.

Сформулюємо деякі поради щодо ефективної участі освітян у професійних спільнотах:

Будьте активними: ставте запитання, діліться своїми думками, коментуйте дописи інших учасників.

Поважайте інших: спілкуйтеся ввічливо та конструктивно, навіть якщо ви не згодні з чиеюсь думкою.

Дотримуйтесь правил спільноти: перед тим, як публікувати щось, ознайомтеся з правилами спільноти.

Будьте корисним: діліться своїми знаннями та досвідом з іншими учасниками.

Зберігайте позитив: професійні спільноти мають бути місцем підтримки та взаємодопомоги.

Професійні спільноти вчителів, які раніше могли існувати лише в офлайн-форматі, тепер мають можливість об'єднуватися та спілкуватися онлайн у соціальних мережах. Це відкриває нові можливості для співпраці, обміну досвідом та професійного розвитку.

Професійні спільноти в соціальних мережах – це цінний ресурс для сучасного вчителя, який може допомогти педагогу в професійному розвитку, обміні досвідом, співпраці з колегами та отриманні підтримки. Завдяки активній участі в таких спільнотах учителі можуть покращити свою роботу та зробити навчання більш цікавим та ефективним для учнів.

Переваги використання соціальних мереж для професійних спільнот учителів:

- **широкий доступ:** соціальні мережі дозволяють учителям об'єднуватися, незалежно від їхнього географічного розташування;
- **простота використання:** більшість соціальних мереж мають простий та інтуїтивно зрозумілий інтерфейс, що робить їх доступними для вчителів з будь-яким рівнем досвіду користування комп'ютером;
- **різноманітні формати:** соціальні мережі пропонують різноманітні формати для спілкування, такі як текстові повідомлення, публікації, групи, відео та онлайн-трансляції. Це дозволяє вчителям використовувати найефективніші способи для обміну інформацією та досвідом;
- **інтерактивність:** соціальні мережі дають можливість для інтерактивного спілкування, де вчителі можуть не лише ділитися своїми думками, але й отримувати відгуки та коментарі від

- колег;
- **доступ до ресурсів:** у соціальних мережах можна знайти безліч ресурсів, корисних для вчителів, таких як методичні розробки, плани уроків, навчальні матеріали та професійна література;
  - **створення спільнот:** соціальні мережі дозволяють створювати закриті та відкриті спільноти за інтересами, де вчителі можуть обговорювати актуальні питання, ділитися досвідом та шукати підтримку.

Отже, професійні спільноти вчителів та соціальні мережі тісно пов'язані та взаємодоповнюють одна одну. Соціальні мережі дають нові можливості для розвитку та діяльності професійних спільнот, а професійні спільноти роблять використання соціальних мереж більш змістовним та продуктивним.

Важливо зазначити, що використання соціальних мереж для професійної мети має ґрунтуватися на етичних принципах та відповідальності. Учителі мають застосувати соціальні мережі для того, щоб ділитися корисною інформацією, співпрацювати з колегами та просувати кращі практики викладання.

Донецьким ОблІППО створено професійні спільноти для педагогів усіх освітніх галузей. Переконані, що це потужний інструмент, який допоможе вчителям у досягненні своєї мети та покращенні якості освіти.

Предмет / освітня галузь	Назва групи (спільноти, каналу тощо)	Сайт / соціальна мережа	Покликання для приєднання
Усі категорії	Сайт Донецького ОблІППО	сайт	https://ippo.dn.ua/index.php
Усі категорії педпрацівників	Донецький ОблІППО	фейсбук	https://www.facebook.com/ippo.dn.ua
Усі категорії педпрацівників	Донецький ОблІППО	телеграм	https://t.me/donoblippo
Учителі НУШ	НУШ на Донеччині: крокуємо впевнено	фейсбук	https://www.facebook.com/groups/311344891424051/
Усі, хто хоче підвищити рівень володіння українською мовою	Онлайн-спільнота «СловоДвір»	фейсбук	https://www.facebook.com/groups/slovodvir
Усі категорії педпрацівників	Освітній простір Донеччини	фейсбук	https://www.facebook.com/groups/1099192623472852?locale=uk_UA
Керівники ЗЗСО	Керівники ЗЗСО Донеччини	телеграм	t.me/kerivnukuDonechchunu
Керівники ЗЗСО	Керівники ЗЗСО	фейсбук	https://www.facebook.com/groups/404689014285108
Керівники ЗЗСО	Децентралізація в освіті	фейсбук	https://www.facebook.com/groups/adminosvita

Заступники з ВР, класні керівники, педагогі- організатори, педагоги ЗПО всіх категорій	Сучасний виховний простір	телеграм	https://t.me/modern_educational_space
Педагогічні працівники закладів дошкільної освіти	«Дошкілля Донеччини»	телеграм	https://t.me/+sVANEbpmGfw2Y2Uy
Педагогічні працівники закладів дошкільної освіти	«Дошкілля Донеччини»	фейсбук	https://www.facebook.com/groups/1128148961494276
Учителі початкових класів	«Початкова освіта Донеччини в реаліях сьогодення»	телеграм	https://t.me/+E6ySIWoUDaVkJzZi
Учителі зарубіжної літератури, іноземних мов	Сайт відділу мовно- літературної та мистецької освіти	сайт	https://viddilgum.wixsite.com/viddilgum
Учителі зарубіжної літератури	Словесники Донеччини	фейсбук	https://www.facebook.com/groups/2181428832177429/
Учителі української мови та літератури, зарубіжної літератури	Філологи Донеччини	телеграм	https://t.me/+Jx4iFkZo9xw5ZGVi
Учителі української мови та літератури	Сайт філологів- україністів Донеччини	сайт	https://viddilukrfilolog.wixsite.com/nova-mova
Учителі української мови та літератури	Спільнота українських філологів Донеччини	фейсбук	https://www.facebook.com/groups/spilnotaukrfilologivdone44ini
Учителі української мови та літератури	Спільнота філологів- україністів Донеччини у Фейсбуці	фейсбук	https://www.facebook.com/viddilukrfilolog/
Учителі англійської мови	English Resource Centres	фейсбук	https://www.facebook.com/groups/1814945898811289/

Учителі іноземних мов	Іншомовна освіта Донеччини	фейсбук	https://www.facebook.com/groups/288179605372459
Учителі іноземних мов	Іноземці Донеччини	телеграм	https://t.me/+hQFaW8MJXJ4xMzYy
Учителі математики та інформатики	Спільнота вчителів математики та інформатики Донецької області	телеграм	https://t.me/+8zdE7YjKAJw4M2My
Учителі хімії	Цікава хімія	фейсбук	https://www.facebook.com/groups/2134623263487644?locale=uk_UA
Учителі географії	Географічний клондайк Донеччини	фейсбук	https://www.facebook.com/groups/211855379458183?locale=uk_UA
Учителі, які опікуються STEM-освітою	Донецький регіональний STEM-центр	фейсбук	https://www.facebook.com/groups/1549752402113058?locale=uk_UA
Учителі фізики	Фізика Донеччини	телеграм	https://t.me/+SWafRFzLL6s4MGE6
Біологія	Біологи Донеччини	телеграм	https://t.me/+kBNGHnEdak5ZDAy
Учителі трудового навчання та технологій	Технологічна освіта Донеччини	вайбер	https://invite.viber.com/?g=7k8zOI_5y1I3fipZwMq53pfjjKRH5Eof
Учителі соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі	Соціальна та здоров'язбережувальна галузь (Донецька область)	телеграм	https://t.me/+buZs7hZyMJw1N2Fi
учителі історії, правознавства та громадянської освіти	Історики Донеччини	телеграм	https://t.me/+2iqMFNxs2R9iNDYy
учителі історії, правознавства та громадянська освіта	ГО «Об'єднання учителів суспільних дисциплін Донеччини»	фейсбук	https://www.facebook.com/groups/978086175862320/
учителі мистецьких дисциплін (ІК «Мистецтво»,	Учителі мистецтва Донеччини	телеграм	https://t.me/+4C4gQmOiCO9IMGJi

образотворче, музичне мистецтво)			
Учителі фізичної культури	Учителі фізичної культури та Захисту України Донеччини	телеграм	https://t.me/+IGUOXfj3sXQ00TBi
Фахівці психологічної служби	Спільнота фахівців психологічної служби Донеччини	телеграм	https://t.me/+Gc8vgD0m43o5NGM6
Бібліотекарі закладів освіти	Онлайн- спільнота «Шкільні бібліотеки Донеччини»	фейсбук	https://www.facebook.com/groups/404696841519197?locale=uk_UA
Бібліотекарі закладів освіти	Бібліотекарі Донеччини	телеграм	https://t.me/+ZBjn55wJ6LIIMDzi
Педагоги, які опікуються питаннями інклюзивної освіти	Ресурсний центр підтримки інклюзивної освіти	ютуб	https://www.youtube.com/channel/UCkOIQbPpwSVjIRwATPyI2hA
Педагоги, які опікуються питаннями інклюзивної освіти	Ресурсний центр підтримки інклюзивної освіти	блог	https://donrcpio.blogspot.com/

Список використаних джерел

- Деякі питання професійного розвитку педагогічних працівників : постанова Кабінету Міністрів України від 29.07.2020 № 672. *Верховна рада України* : [сайт]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/672-2020-%D0%BF#Text>. (дата звернення : 27.06.24).
- Консультуємо та створюємо професійні спільноти : путівник для консультантів центрів професійного розвитку педагогічних працівників / Н. Кипиченко, О. Федоренко. Київ. 2022. 42 с. URL : https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2022/11/3_konsultuyemo-ta-stvoryuyemo-profesijni-spilnoty.pdf (дата звернення : 27.0.2024).
- Про затвердження професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти» «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» : наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 23.12.2020 № 2736-20. *Верховна рада України* : [сайт]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text> (дата звернення : 20.05.2024).
- Про освіту : Закон України редакція від 27.06.2024 № 2145-VIII. *Верховна рада України* : [сайт]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення : 18.05.2024).